

Ostružiník (*Rubus* L.)

Ostružiníky jsou vytrvalé keře, méně často víceleté byliny, s dvouletými, dlouhými, dřevnatějícími prýty. Ostružiník je velmi rozsáhlý rod, který čítá kolem 750 druhů a je rozšířen po celém světě, s výjimkou Antarktidy. Většina druhů se nachází v prosvětlených lesích, na okrajích lesů, na pasekách nebo kolem lesních cest. Za touto vysokou druhovou diverzitou stojí specifický typ rozmnožování u ostružiníků a častá hybridizace (křížení).

Ostružiníky patří mezi botanicky nejobtížnější skupiny. Vyznat se v nich vyžaduje velké zkušenosti a cit pro detail. Nové druhy se obvykle neobjevují přímo v terénu, ale až při revizi herbářových položek. Touto prací se zabývají tzv. batologové, specialisté na rod *Rubus*.

Při takových revizích se někdy zjistí, že dříve určené položky byly nesprávně zařazeny, nebo že velmi podobné morfotypy byly považovány za jeden druh. Až detailní srovnání ukáže, že se jedná o něco odlišného. Takto byly rozpoznány i zde vyobrazené druhy: ostružiník bodavý (*Rubus perpingens* M. Lepší, P. Lepší & Trávn.) a s nadsázkou pojmenovaný ostružiník Jára Cimrmana (*Rubus jarae-cimrmanii* M. Lepší, P. Lepší, Trávn. & Žíla).

Pampeliška (*Taraxacum* F. H. Wigg)

Pampelišky jsou vytrvalé, dvouděložné byliny z čeledi hvězdnicovité (Asteraceae). Stejně jako ostružiníky jsou i pampelišky velmi rozsáhlý a taxonomicky komplikovaný rod. Je známo přes 2500 druhů. Areál tohoto rodu zahrnuje mimo tropické oblasti a vyjma Antarktidy téměř celou zeměkouli. Pampelišky můžeme najít v nejrozličnějších typech biotopů od bažin, přes zahrady, zpustlá ruderalní stanoviště až po louky a pastviny, nebo subalpínské trávníky. Za takto široké rozšíření a velkou druhovou diverzitu vděčí tento rod, stejně jako ostružiníky, způsobu rozmnožování a časté hybridizaci.

Pampelišky představují mimořádně složitý rod – vyznačující se komplikovanou evolucí a jen omezeným množstvím znaků, které lze využít k určování jednotlivých druhů. Proto se dělí do tzv. sekcí. Každá sekce zahrnuje desítky až stovky druhů a jejich studium zabere botanikům často celé roky. K objevu pampelišky pomoravské (*Taraxacum maricum* Vašut, Kirschner & Štěpánek) a pampelišky stydlivé (*Taraxacum pudicum* Vašut & Majeský) došlo při mapování skupiny xerothermních červenoplodých pampelišek (*Taraxacum* sect. *Erythrosperma*). V terénu se totiž opakovaně nacházeli jedinci, kteří neodpovídali žádnému z dosud známých druhů. Podrobné studium potvrdilo, že jde o dosud nepopsané taxony.

Láčkovky (*Nepenthes* L.)

Láčkovky, latinsky *Nepenthes*, jsou masožravé rostliny patřící do čeledě láčkovkovité (Nepenthaceae).

Český název rodu i čeledě je odvozen od specializovaných útvarů připomínajících láčky, které se tvoří na konci listů. Tyto láčky slouží jako gravitační pasti a jsou to ve skutečnosti přeměněné listy, do kterých rostlina pasivně chytá menší živočichy, převážně bezobratlé, jejichž následným rozkladem ve zředěném vodním roztoku trávicích enzymů získává rostlina potřebné živiny.

Láčkovka stydlivá (*Nepenthes pudica* Dančák & Majeský) byla objevena v roce 2012 při expedici vědců z olomoucké katedry botaniky do deštných lesů Bornea. Náhodné okolnosti je zavedly do oblasti Kayan-Mentarang na severním Kalimantanu, kam původně ani neplánovali cestovat. Už samotná plavba jednoduchou lodí po řece Mentarang a následný několikadenní výstup na horu Lagaferatu patřily k nezapomenutelným zážitkům. Nalézané rostliny se zprvu jeví nenápadně – tvořily jen malé, nevzhledné láčky. Až náhodou, při fotografování, došlo k odhalení dutiny ve stromu, která byla vyplněna velkými, barevnými láčkami téže rostliny. Ukázalo se, že tento druh své nápadné pasti vytváří skrytě – pod zemí, u kořenů či v dutinách stromů.

Hvězdnatka (*Thismia* Griff.)

Hvězdnatky, jsou drobné rostliny, jejichž květy často tvoří neobvyklé až bizarní tvary. Jedná se o mykoheterotrofní rostliny, což znamená, že anorganické i organické živiny získávají z hostitelské rostliny prostřednictvím houby, jejíž hyfy prorůstají jak do kořenů hostitele, tak do kořenů mykoheterotrofa, a která je tímto způsobem spojuje. Rostliny rodu *Thismia* se vyskytují v tropických deštných lesích a jedním z hlavních center biodiverzity hvězdnatek, je ostrov Borneo.

První nález hvězdnatky učinili botanici z olomoucké univerzity v roce 2013, a to rovněž šťastnou náhodou. Skupina doktorandů tehdy zkoumala tropický prales v Bruneji, když jednomu z účastníků uklouzla noha na podmáčené půdě. Při pádu si všiml drobné, nenápadné rostlinky. Podrobné studium později odhalilo, že jde o zcela nový druh – hvězdnatku zářivou (*Thismia hexagona* Dančák, Hroneš, Koblíková & Sochor). Tehdy se ukázalo, že rod *Thismia* je velmi málo probádaný – bylo známo jen asi 40 druhů. Od té doby podnikají botanici z Olomouce pravidelné expedice a počet známých hvězdnatek se do roku 2024 více než zdvojnásobil na 108 druhů.